

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (М. КИЇВ)
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ
СТЕФАНИКА (М. ІВАНО-ФРАНКІВСЬК)
ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ КОМПАНІЙ З МІЖНАРОДНОГО
ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ (М. КИЇВ)

**РОЗВИТОК РИНКУ ПРАЦІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ
ЗРУШЕНЬ: ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ**

Збірник матеріалів
III Всеукраїнської науково-практичної конференції
24 квітня 2025 р., м. Київ
(українською, англійською мовами)

КИЇВ 2025

Розвиток ринку праці в умовах глобалізаційних зрушень: виклики для України : збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 24 квітня 2025 року) / за заг. ред. С. П. Калініної. Київ : МДУ, 2025. 204 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою економіко-правового факультету Маріупольського державного університету (протокол № 10 від 15.05.2025).

Редакційна колегія:

Голова	Микола ТРОФИМЕНКО, ректор МДУ, доктор політичних наук, професор;
Заступник голови	Тетяна Марена, проректор з науково-педагогічної роботи МДУ, кандидат економічних наук, доцент;
Члени редколегії:	Світлана КАЛІНІНА, декан економіко-правового факультету МДУ, доктор економічних наук, професор; Лілія МИХАЙЛИШИН, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ), доктор економічних наук, професор; Світлана ЛАНСЬКА, в.о. завідувача кафедри економіки праці МДУ, кандидат економічних наук, доцент; Валерія ПОДУНАЙ, доцент кафедри економіки праці МДУ, кандидат економічних наук, доцент; Клавдія ТАХТАРОВА, доцент кафедри економіки праці МДУ, кандидат економічних наук, доцент; Ольга ЛЕЛЮК, старший викладач кафедри економіки праці МДУ, кандидат економічних наук; Василь ВОСКОБОЙНИК, Президент Всеукраїнської Асоціації компаній з міжнародного працевлаштування

Збірник містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Розвиток ринку праці в умовах глобалізаційних зрушень: виклики для України», яка відбулась 24 квітня 2025 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах систематизовано сучасні трансформації глобального економічного розвитку, висвітлено аспекти глобалізаційного виміру розвитку міжнародного ринку праці, досліджено регуляторні пріоритети міграційної політики, здійснено науковий безпековий дискурс трудових ресурсного забезпечення, проаналізовано новітні конструкти і тренди HR-економіки.

Збірник адресований викладачам і науковцям, фахівцям у сфері ринку праці та міжнародної економіки, докторантам, аспірантам і студентам економічних спеціальностей закладів вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами економічної науки.

В матеріалах конференції представлена думка учасників. У збірнику максимально точно відображається авторська орфографія та пунктуація. Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

Секція «СУЧАСНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ»

БАЛАБАНОВА Наталя,
кандидат наук з державного управління, доцент,
в.о. завідувача кафедри економіки та міжнародних економічних відносин,
Маріупольський державний університет
ЗАЯЧКІВСЬКА Анастасія,
здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
ОП «Міжнародний бізнес»,
Маріупольський державний університет

РОЛЬ ТНК У ПОШИРЕННІ ІННОВАЦІЙ ТА ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПРОГРЕСУ В КРАЇНАХ, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ

У сучасних умовах глобалізації транснаціональні корпорації (ТНК) відіграють ключову роль у трансфері технологій, розповсюдженні інновацій та модернізації виробництва. Особливо важливим цей вплив є для країн, що розвиваються, які часто не мають достатніх внутрішніх ресурсів для активного впровадження передових технологічних рішень. Водночас участь ТНК у національних економіках таких країн не завжди має однозначний характер: з одного боку, вони стимулюють розвиток локального бізнесу, удосконалення інфраструктури та професійної підготовки кадрів; з іншого – можуть призводити до витіснення місцевих підприємств, домінування іноземного капіталу та залежності від зовнішніх технологій.

Це створює необхідність критично оцінити роль ТНК у поширенні інновацій та технологічного прогресу в країнах, що розвиваються, зважаючи як на позитивні аспекти їхньої присутності, так і на потенційні ризики [1].

Проблематика впливу транснаціональних корпорацій на інноваційний розвиток та технологічний прогрес у країнах, що розвиваються, широко досліджується у працях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Серед тих, хто розкривав різні аспекти цієї теми, варто відзначити таких дослідників, як І. Бураковський, В. Геєць, О. Грішнова, О. Длугач, С. Кораблін, І. Миколів, В. Новицький, В. Паламарчук, О. Сунцова, І. Тараненко, О. Філіпенко, а також закордонних авторів – Дж. Даннінг, М. Портер, Й. Шумпетер, Дж. Саксон-Хаус, Д. Грейвс та ін.

Метою роботи є дослідження ролі транснаціональних корпорацій у стимулюванні інноваційного розвитку та поширенні технологічного прогресу в країнах, що розвиваються, а також виявлення умов, за яких присутність ТНК сприяє економічному зростанню, технологічній модернізації та підвищенню конкурентоспроможності національних економік.

Транснаціональні корпорації (ТНК) відіграють ключову роль у генерації та поширенні інновацій, оскільки саме вони є основними інвесторами в науково-

дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР). Значна частина глобальних витрат на НДДКР припадає на ТНК, що дозволяє їм впроваджувати передові технології у своїх філіях по всьому світу.

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) ТНК сприяють передачі технологій у країни, що розвиваються, через створення спільних підприємств, ліцензування та інші форми співпраці. Це дозволяє місцевим компаніям отримувати доступ до сучасних технологій та управлінських практик, що сприяє підвищенню їх конкурентоспроможності [2].

ТНК активно інтегрують свої філії в локальні інноваційні екосистеми, встановлюючи партнерські відносини з місцевими університетами, науковими установами та стартапами. Це сприяє розвитку науково-дослідної інфраструктури та стимулює інноваційну активність у країнах, що розвиваються.

Таблиця 1

Порівняння впливу ТНК на інноваційний розвиток у різних країнах, що розвиваються

Країна	Галузь присутності ТНК	Тип інновацій	Результати впливу
Індія	ІТ, фармацевтика	Локальні R&D центри	Підвищення експорту, розвиток кадрів
В'єтнам	Електроніка	Процесні інновації	Підвищення продуктивності
Південна Африка	Енергетика	Зелені технології	Скорочення викидів CO ₂
Мексика	Автомобільна промисловість	Адаптація продуктів	Розвиток суміжних галузей
Кенія	Аграрний сектор	Інновації в агротехніці	Підвищення врожайності, цифровізація

Незважаючи на позитивний вплив ТНК на інноваційний розвиток, існують ризики, пов'язані з їхньою діяльністю. Це включає можливість витіснення місцевих компаній, обмежену передачу ключових технологій та потенційну залежність від іноземного капіталу. Крім того, ТНК можуть зосереджувати інноваційні процеси у своїх материнських компаніях, залишаючи філії в країнах, що розвиваються, на периферії технологічного прогресу [3].

Для того щоб країни, що розвиваються, могли максимально скористатися присутністю ТНК, необхідно впроваджувати ефективні стратегії. Це включає розвиток людського капіталу, створення сприятливого інвестиційного клімату, захист прав інтелектуальної власності та активну участь у глобальних ланцюгах створення вартості. Такі заходи сприятимуть глибшій інтеграції ТНК у національні економіки та забезпечать стійкий інноваційний розвиток.

Упродовж останніх десятиліть транснаціональні корпорації (ТНК) активно розширюють свою присутність у країнах, що розвиваються, не лише через виробничі потужності, але й шляхом створення центрів досліджень і розробок (R&D). Це сприяє адаптації продуктів до місцевих умов та залученню місцевих

науковців до глобальних інноваційних процесів. Такі тенденції спостерігаються, зокрема, в Індії та Китаї, де ТНК відкривають R&D центри для розробки нових технологій та продуктів.

Крім того, ТНК почали активно співпрацювати з місцевими стартапами через акселераційні програми, інвестиційні фонди та хаби. Така взаємодія дозволяє поєднати глобальні ресурси з локальними ідеями та талантом. Наприклад, у Нігерії корпорація *Google* інвестує в локальні технологічні рішення, орієнтовані на мобільні фінансові сервіси, цифрову освіту та охорону здоров'я.

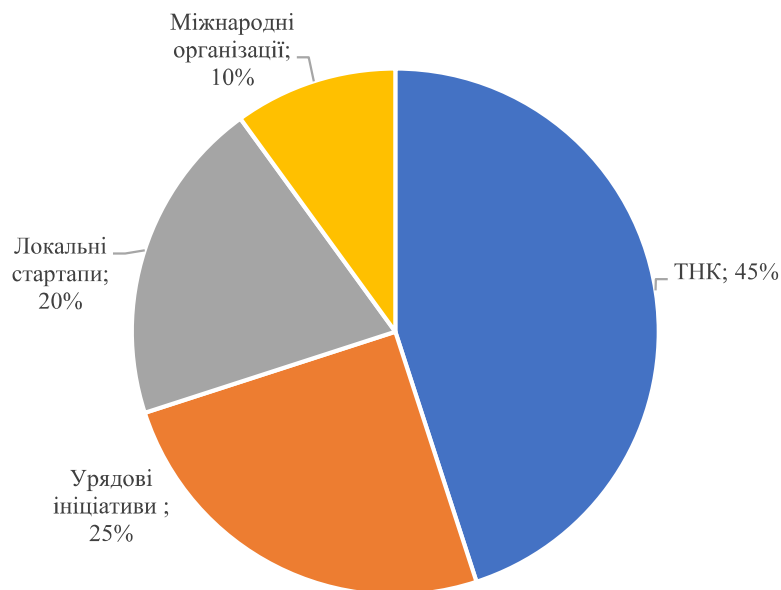


Рис. 1. Джерела інновацій в країнах, що розвиваються

Водночас є й низка викликів, зокрема: слабкий захист прав інтелектуальної власності, нестача кваліфікованих кадрів, інституційна нестабільність та ризики корупції. Тому ефективність інноваційної діяльності ТНК значною мірою залежить від державної політики у країнах перебування, а також від рівня розвитку наукової інфраструктури [4].

Висновок. У процесі дослідження було встановлено, що транснаціональні корпорації є потужним чинником інноваційного розвитку країн, що розвиваються. Завдяки масштабним інвестиціям у науково-дослідні роботи, трансфер технологій, а також формуванню партнерських зв'язків із місцевими установами, ТНК сприяють поширенню сучасних технологій та підвищенню конкурентоспроможності національних економік.

Особливу цінність для країн, що розвиваються, становлять прямі іноземні інвестиції ТНК, які не лише забезпечують притік капіталу, але й створюють можливості для набуття нових знань, навичок та управлінських практик. Активна участь філій ТНК у локальних інноваційних екосистемах сприяє розвитку науково-технічного потенціалу та стимулює економічне зростання.

Водночас, для забезпечення сталого позитивного ефекту від діяльності ТНК, країнам-реципієнтам необхідно розвивати власну наукову базу,

забезпечувати якісну освіту, захист прав інтелектуальної власності та створювати сприятливий інституційний клімат.

Таким чином, ефективна інтеграція ТНК у структуру національної економіки країн, що розвиваються, може стати важливою передумовою технологічної модернізації та інноваційного прориву на глобальному рівні.

Список джерел

1. Тараненко І. В. Роль транснаціональних корпорацій у формуванні глобальної інноваційної системи. *Вісник Приазовського Державного Технічного Університету. Економічні науки*. 2016. №1(31). С. 54–62. DOI: <https://doi.org/10.31498/2225-6725.31.2016.104557>.
2. Носова О. В. Прямі іноземні інвестиції ТНК як фактор інноваційного розвитку. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Економічна»*. 2021. Випуск 100. С. 45–56. URL: <https://periodicals.karazin.ua/economy/article/download/17579/16175> (дата звернення: 21.04.2024).
3. World Benchmarking Alliance. 2020. URL: <https://assets.worldbenchmarkingalliance.org/app/uploads/2020/09/Impact-of-multinationals-in-developing-countries.pdf> (дата звернення: 21.04.2024).
4. The Role of Multinational Corporations in Third World. Dr. Kenneth Okocha. DOI: <https://dx.doi.org/10.47772/IJRISS.2024.8080164>.

БЕЗЗУБЧЕНКО Ольга,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин,
Маріупольський державний університет

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ КОРПОРАЦІЙ В УМОВАХ ВВЕДЕННЯ ТОРГОВЕЛЬНИХ МИТ США

У сучасних умовах глобалізації та зростаючої взаємозалежності світових економік міжнародні корпорації (МНК) стали провідними гравцями на ринку товарів, послуг, капіталів та технологій. Їхня здатність успішно конкурувати як на локальних, так і на глобальних ринках визначається рівнем конкурентоспроможності – складним і багатогранним явищем, що охоплює інноваційність, ефективність управління, здатність до адаптації та стратегічного мислення. Конкурентоспроможність МНК не є сталою величиною – вона формується під впливом зовнішніх факторів (зміни на світових ринках, політична нестабільність, технологічні прориви) та внутрішніх ресурсів компанії (якість продукції, кадровий потенціал, корпоративна культура). У зв'язку з цим, важливим завданням як для менеджменту МНК, так і для дослідників у сфері міжнародної економіки є вивчення основних складових конкурентоспроможності та механізмів її забезпечення.